

„Застава“ налази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот на четврт године 7 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 2 кр. 98 пот на четврт године 8 круна 75 пот. За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне, а за стран земље годишње 6 круна 50 пот. Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

Издање „РАДА“ ДВОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чавића Администрација „Заставе“ налази се у кући, где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22. Дониеси шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-контото 12008.

Кoadјуторство.

— Реч у одсудном часу. —

Већ смо блаву часу, кад ће се да решава питање, да ли је потребан патријарху Георгију помоћник (коадјутор) и да ли му има места у нашој партикуларној цркви. Има дакле да се реши двоје: да ли је умесно баш и по канонима постављати таког помоћника и да ли је таква потреба код нас настала.

И ако одмах признајемо, да је у овој ствари најважније питање, да ли је потребан таквав помоћник-епископ, ипак је питање важно и са канонске стране.

У канонима се спомиње постављање хоропископа, који су били помоћници епископи, а ти су постављани у врло про страним епархијама, а нарочито кад је у таквој дијецези био епископ слаб, те није могао да посвршава све првосвештеничке послове у епархији.

И Милаш говори у том правцу у својој књизи „Црквеном Праву“. „Ради правилнога вршења епархијске управе“ — вели Милаш (види Цркв. Право, II. изд. стр. 411.) — у оним епархијама, које су много распрострањене биле, а особито ако је дотични епископ био старији у годинама, те није могао да обавља све првосвештеничке послове у епархији, још у најстарија времена цркве постављани су били нарочити епископи, који су помагали епархијским епископима и на место њих вршили равне послове, који су се тицали врховне епархијске управе“

Јасно је дакле, да су се помоћници епископи само по великој невољи постављали а у опсежним епархијама. Без велике невоље ни у стара времена, кад су биле опсежније епархије него данас и кад није било комуникационих средстава као данас, нису постављани помоћници — епископи.

И зато је и појмљиво, што је већ у IV веку почело да нестаје помоћника епископа као сталне уредбе (види Милаша на пом. м. стр. 411. и Милашева „Достојанства“ стр. 37—47)

Не изискива дакле нарочито канонско

наређење постављање таковог помоћника, нити је *conditio sine qua non*, прека потреба за стварање таковог места. То је једна установа за сто невоља, без те установе може се бити, канони је не траже, па кад то стоји, онда треба испитати, да ли је та права невоља наступила, па да ли треба у архијерејској помоћник-епископ или може бити без њега.

Да је постулат канонских одредаба не избежан, кад епархија не би смела постојати без таковог помоћника, дакако да се друго питање т. ј. о потреби не би смело ни потрвати, али јер доказасмо, да је та установа по невољи и да се губила већ у старом веку, онда се мора претрести питање о потреби, прекој потреби постављања помоћника-епископа у архијерејској.

Кад се то питање хоће да претресе, мора се ово узети на ум: 1.) опсежноет епархије и 2.) прилике времена данашњег.

Да ли је архијерејска опсежна? А нарочито да ли је тако опсежна, да патријарх Георгије не може да посвршава све првосвештеничке дужности? Одговор је на то лак. Архијерејска нит' је опсежна, а најмање су тако силни послови првосвештенички, да их отац Георгије не би могао посвршавати. Зар ради оно неколико рукоположења, које уз то обично и не врши Георгије, већ оближњи епископ, треба помоћника епископа? Зар може бити треба таквав помоћник ради канонске визитације, коју Георгије није хтео до сада ни једном да врши?! Питамо и сто пута питамо: У чему лежи та велика потреба, велика невоља постављања епископа-помоћника?! Духовна потреба архијерејска не иште тог помоћника, а автономна потреба још мање, јер су се автономне установе за све то побринуле, те или заменика архијерејској — патријарху за све послове автономне (чл. XVII. XX. и XXIX. епархијског уређења, §. 138 школске уредбе и §§. 12 и 21 саборског устројства и § 5. IV. одсека конвентуалне системе).

Ни духовна, па ни автономна потреба дакле не изискује епископа-по-

моћника, шта више автономне уредбе га перхоресцирају, јер имају автономне заменике и чиноце, који врше и који могу да врше председничке послове архијерејског и патријарха.

А ни опсежност архијерејска не тражи то, као што мало час доказасмо.

А сад да се осврнемо на прилике данашњег времена. Кад је установа помоћних епископа створена, онда поред опсежности епархија била су комуникациона средства спрема данашњег времена управо страшна, онда није било таквих друмова као данас, није било ни парних лађа и железница, а није било ни поштанских, телеграфских и телефонских веза као данас. Свега тога било није! И свакако онда су већ већовољна комуникациона средства такођер изазивале потребу помоћних епископа, који су помагали, да се свршавају првосвештеничке дужности и овде, камо би тешко или врло доцкан стигао дијецезан. Једном речју прилике времена су се тако изменили, да ни због тога није потребан коадјутор у архијерејској.

Кад дакле немани с једне стране потребе за постављање помоћног епископа, онда је јасно, да му места нема, па кад би синод ипак друкчије учинио, онда би то значило, да синод хоће, да потпомаже ђефове и потајне смерове патријарха Георгија, а то не би смело бити, јер би тиме чланови синода шкодили и цркви и своме угледу.

Па зато, господо епископи, чланови синода, отворите очи, сетите се своје дужности, па навите, да вам не попрвени образ пред народом српским и поштеним светом. др. Ж.

Прилике у Угарској.

Политичке кругове у Будимпешти јако је изненадио глас о оставци Хоенлоеве владе. И сам Векерле није се надао овом исходу спора између угарске и аустријске владе ради царинског питања. Опће је мишљење у Будимпешти, да овај догађај неће имати утецаја на угарски по-

ПОДЛИСТАК.

ПОСЛЕ ИЗБОРА У ТУРСКОЈ КАЊИЖИ.

Још смо под утиском оног неописаног, нечувеног и невиденог, оног јединственог народног одушевљења. Пред очима нам је још она дивна слика, прекрасан венац, исплетен од српских свештеника, учитеља, трговаца, занатлија и многобројних вредних наших ратара, што нас хлебом храни. Као диван сан нижу се пред нашим очима она мила, невинна, симпатична и увек весела лица српска из плоднога и Богом благословенога банатскога Потисја. Још нам бруји у ушима оно френетично, одушевљено клицање: »живео Бранко Илијћ!« Још и сад гледамо ону бескрајну поворку кола са бесним хатовима и шареним њалимовима, како уз клицање, певање и метање из пушаве прате нашег драгог кандидата од општине до општине, где их дочекује громовито пуцање из прангија и клицање, што се до неба чује! — Наше умне очи никако неће да се склопе испред авђеоских прилика наше слатке дечице, како у невиној радости бацају цвеће у кола народнога мишеника, наду и узданицу целога среза! У нашим ушима још се чује шапутање наших честитих и вредних домаћица, како се Богу моле: Ох помози Боже нашем господару Бранку да га изабере, да не буде на злотворско! — Још гледамо оне беле барјаке са зла-

ћаним словима: »живео Бранко Илијћ!« Још се чује песма и свирка, још слушамо ону врву безбројних бирача, коју је војска кордоном опасала, па их стерала у један сокак, а њих је много, много, као пчела у кошници, па да орах међу њих бацаш, не би на земљу пао. Још се тресемо од гнушања слушајући гадне цсовке бесних званичника и звиждање камџије Белиног брата, солгабирове Емила, којом хоће да угуши клицање омладине: »живео Бранко Илијћ!« — Поред нас пролазе упарањени хусари све два и два са пуним пушкама и блансабљама, да бране — слободу избора.

Али куд ја одох! Све је то прошло, све је то само једна мила успомена, а горка је јава, да је Бела Талијан посланик турско-кањишког среза. Још горча је, што је добио већину од преко 200 гласова.

Он је победио, али је та победа жалосна, срамна, украдена. Некад је он друкчије побеђивао: величанствено, сјајно. И сад се томе надао, па ни сад није сматрао за потребно, да заиђе по срезу, да даде рачуна о своме дојакшњем раду и да развије свој програм о будућем раду, пошто се прилике у отаџбини тумбе окренуше; него је просто преко свога брата надсолгабирове Емила Талијана, позвао на рапорт све нотароше, бирове и улизике и прочита им буквицу, па их »милостиво« отпустио. Но при првом избору зло се ујео за језик. Једва је скупио 500 и нешто гласова и

створио жалосцу већину од 39 гласова. Није пала! Морао је да потруди своју екселенцију и да иде из општине у општину и да плачним гласом пита: »Ја не знам зашто су сад Срби против мене, кад сам им ја толико добра учинио«. И сигурно је ту мислио злогласни Берзевицајев предлог о школама, коме је и он зумовао, кад се с народностима лицитирало?

Но и то му није помогло. Позвао је у помоћ и вође коалиције и вође коалиције препоручише бирачима — Белу Талијана!

Србина од постанка његовог прати једна велика несрећа, која га никад не напушта. То су његове издајнице и одроди. Било их је и овом приликом. Било их је у свакој општини. Избори су њихова берба. Они згну банке, па се размиле по народу, те хватају гадове, оне несите гладнице, који ће за таџир паприкаша, литру вина и једну неваљалу цигару и Бога продати. Њих добро познају нотароши, па они добију гласа, ма да не плаћају прописану величину порезе. Таквих је било и сад.

Други су познате улизике, које не само да не једу паприкаш, него још и од свога новца троше, само да се кањишкој господи додворе. Врло је смешно, кад се извињава такав један: »Знате, ја сам с Талијаном одавна у пријатељству«. Жалосно ти пријатељство од избора до избора, а кад пређе избор, ти си сретан,

литички живот. У осталом држе, да прави равлог оставци Хоенлоевој влади није спор са угарском владом, но то што Хоенлое није могао да спроведе изборну реформу.

С великом радозналешћу очекују Векерлов говор у данашњој седници посланичке куће, у којој ће Векерле развити програм садање владе. На истој седници поднеће влада и своје предлоге о индексним тету и новацима. Што скорије ће отпочети адресна дебата и тек после ове доћи ће на ред споменути владини предлози. Адресна дебата доћи ће на дневни ред у субату или уторак.

Седница посланичке куће.

На јучерашњој седници посланичке куће изабрана су још три бележника и саборски одбори. За бележнике су изабрани: Андрија Рат (Копутовац), Аладар Раје (члан уставне странке) и Август Харамбашић (хрватско-славонски делегат). У одбору су изабрани од Срба народних посланика и Срба, хрватско-славонских делегата ови: У одбор за правосудје: др. Мита Мушички. У одбор за петиције: Јаша Мршкић. У одбор за комуникације: др. Мита Мушички. У имунитетски одбор: др. Ђорђе Красојевић. У одбор за дневни ред: др. Душан Поповић. У инкомпатибилитетски одбор: др. Богдан Медаковић. У одбор за прегледање рачуна: др. Младен Лисавац. У одбор за земаљску одбрану: Буде Будисављевић. У одбор за уређење вода: др. Богдан Медаковић. У просветни одбор: др. Јован Манојловић. Одбори ће се данас конституисати.

Автономна царинска тарифа.

Полуванични мађарски листови јављају, да је краљ угарској влади дозволио, да у смислу ХХХ. зак. чл. од год. 1899. може поднети предлог о узаконењу автономне царинске тарифе за државу угарске круне. У том смислу се изјавио и мини-стар-председник Векерле, а није рекао у јучерашњој својој изјави, да је постигнут споразум између угарске и аустријске владе у том питању. Баш с тога, што је краљ пристао, да се узакони угарска автономна царинска тарифа пре, но што је постигнут споразум између владе, поднела је Хоенлоева влада оставку.

Политички преглед.

Оставка аустријске владе. Аустријска влада у спору са угарском владом ради царинског питања није хтела да попусти од свог становишта. На преговорима, који су текли у Бечу између Векерла и Хоенлоа, а тако исто и на саветовању под председништвом владаревим није било могуће доћи до споразума. Аустријска влада није усвојила онај начин споразума, за који су били остали при саветовању, да би

кад те »пријатељ« милостиво отпоздравил. И таквих је било.

Но највише је било купљених и заплашених. Закон дозвољава кандидату да својим бирачима плати пут и да их крајем док су на биралишту. Како је то врло растегљиво, јер није одређена количина, те се од тога највећа злоупотреба чини. То је радио и Талијан. Где ништа није помогло, он је давао »путни трошак« у своти од — 20—50 круна! А из најдаље општине до Кањиже стаје железница тамо и натраг 60 путура. Његови кортежи нису то ни тајали. Давали су јавно, где год није ништа друго помогло.

Али највећи број Срба бирача Талијанових састојао се из њих заплашених. Где није помогло ни обећање бировине, ешкутства, касирства и др. ни мито, ту се пришло пресији. Већ је и то једна незаконитост, да се неко бира у срезу, где му је рођени брат срески началник (фесолгабиров) у чијим је дакле рукама административна и полицајна власт читавога среза. А и то је овде случај. Под заштитом фебирова, бележници су највећа безаконства чинили. Кад је ко год заискао бирачку листу, одговорено му је, да је у фебирова, па нека од њега иште. Поједине бираче су доводили у општанску кућу и свакојако им претили: бирташу, да ће изгубити лиценц, да ће га финансијски глобити; трговцу да ће правити сметње; дру-

се средно економски однос између Аустрије и Угарске, те је поднела оставку. Хоенлое је био јуче пре подне код краља и изјавио му је, да није у том положају, да би могао попустити од свог становишта. После два сата био је по други пут код краља и поднео је краљу у име целог министарства оставку. Краљ је — као што на другом месту јављамо — дао пуномоћ угарском министру-председнику да узакони автономну угарску царинску тарифу. Ради овог неуспеха Хоенлоева велико је огорчење међу посланицима на царевинском већу. Говоре, да неће више држати седнице, ако не добију задовољштине. У политичким круговима држе за извесно, да ће краљ наименовати сада прелазну владу, која ће, осим отправљања најпотребнијих ствари, имати да среди економски однос између Аустрије и Угарске. Држе, да ће образовање те владе поверити краљу доњо аустријском намеснику, грофу Килмансегу. Ну спомињу још и чешког намесника Коденхова и друге. Нови министар председник ће по свој прилици, после избора чланова за делегацију, предложити, да се сабор одгоди или распусти. Држе за највероватније, да ће сабор одгодити за време летњег одмора, а за то би време аустријска влада — употребом 14. §-а — постигнула споразум са Угарском и овај у Аустрији спровела. Услед оставке Хоенлоеве владе прекинути су и преговори ради изборне реформе, јер се не зна да ли ће будућа влада усвојити Хоенлоеве предлоге.

Хрватска и Славонија.

Читула свијести.

За избора у Беловару вриједно је забиљежити нека имена у ову рубрику, за која држамо прије избора, да је немогуће да се обрукају. За владиновца Тошу Георгијевића гласовао је дугогодишњи самосталац поп Михаило Соларић и поп Радослав Марковић. За Петра Босанца знамо, да се узда у Георгијевића, да ће му изградити протопопију у Беловару, а то као да је и Соларића одвукло у противнички табор. И он би да буде — прото у Беловару. За Марковића опет држи се, да је зинуо на Земун, да тамо буде прото. Ето, људима пред очима протопопије, које народ дава и издржава, па ипак у властодржаца траже помоћи и за то. — Народ треба ово да запамти.

Мало сјећања.

Кад је др. Теодор гроф Пејачевић као бан први пут ступио ногом у Загреб, на поздрав тадашњег начелника загребачког (Мошинског) рекао је: »У Хрватској лако је владати. Треба само увести добру и поштenu управу, па ће бити мир и задовољство, а то ћу ја увести. И ја нећу трпјети да се закон крши, раће ћу као и мој благопокојни и свијетле успомене отац захватити, него што ћу трпјети да се закон крши.«

гима, који има процес, да ће изгубити, ако не гласа на Талијана; некојима чак и то, да ће доћи војници и све оне тући, који гласају на Илију! Једноме су обрели, да ће му се опростити процента! Који су имали по касама менице, тима су претили отказом зајма. Ко има сина за женидбу, томе су претили, да неће добити женидбену дозволу итд. итд. То је све чинио јавно, без обзира, стида и срама. Један је бележник на станици пред целим народом из више општина претио једноме своме сељаку: »Чекај запамтићеш ти, кад си гласао на Илију!« После првог избора вукли су момке и девоје људе и жене у општинску кућу на одговор, што су викали »подрепаш«, па неће глобили, а неке и тукли. Добошем су по селу обнародовали, да ником није слободно викати подрепаш ни паприваш и да се после 9 часова у вече нико не сме на сокаку показати!!! На биралишту је фебиров корбачем тукао некоје момке, што су викали живео Бранко Илију. Некоје су затворили. У опште, на све могуће начине су нас изазивали, али са поносом спомињемо, да су се наши бирачи ванредно достојанствено понашали и да ни за један тренутак нису са пута законитости скренули. Војника, хусара и пешака и жандара било је готово толико, колико и бирача, али им на част служи, да су се врло учтиво понашали,

Ми подсећамо и бана Пејачевића на те његове ријечи, данас, послје свега што је он радио. Подсећамо и сами себе на те ријечи, које ни бан Пејачевић избрисати не може. Па? За три године његова управљања нити је уведена »добра и поштена управа«, нити је успиријечио да се закон не крши, него оста све као и прије. Тим што је рекао, да треба само добра и поштена управа, жигосао је Куенову управу као неваљалу и непоштenu. Него неколико само напомена довољно је, па да се види Пејачевићева добра и поштена управа. Је ли лански накнадни избор у Копривници биљег добре и поштене управе? Па грдна стега штампе у многобројним заплијенама? Забрана зборова јавних и повјерљивих? Јесу ли наговарања, застрашивања изборника, кортежаца чиновника за кандидате владине странке — збиља добра и поштена управа? Је ли гонјења опозиционих кандидата па и под пратњом оружника из њихових котара биљег добре и поштене управе? Да ли је рад код избора управ бјесомучних чиновника Бастајића, Новковића, Максимовића, Леша и т. д. и т. д. израз добре и поштене управе? А то су баш — управни чиновници!

То су само неколико питања, неколике напомене, па да се види, како је бан Пејачевић извршио оно, што је обећао. Па кад споменемо протекцијонизам и начине, како су се добивали одјетнички сталуми, виша чиновничка мјеста, мјеста свеучилишних професора, зар да нијесмо потпуно освједочени о доброј и поштеној управи грофа Пејачевића, која у ничем није заостала за Куеновом злогласном управом? И гора, много црња је Пејачевићева управа под крај била, него ли и крвљу забиљежена Куенова. За Куена је било свега и свашта, али Пејачевић је сегао и да угуши једини слободни, неодговорни глас народног представништва — сабора. Под његовим водством је учињен атентат на народне посланике, на њихов имунитет!

И ту добру и поштenu управу хоће гроф Пејачевић да продужи код нас уз све изражено му неповјерење народно. Док је на банској столици Пејачевић, који није извршио своје задане јавно ријечи, народ не може бити задовољен, умирен. Они који хоће пошто по то да одрже Пејачевића на банској столици, мало или ни мало не воде рачуна о народној вољи. Вјероломцу нема мјеста на оном мјесту, с којег треба да се кроји »добра и поштена« управа.

То је наше увјерење.

Не прима мандата.

Гроф Ладислав Јанковић положио је мандат за заједнички угарско-хрватски сабор као делегат хрватско-славонског сабора.

Изабрани хрватско-славонски делегати у разне одборе заједничког сабора.

У надзорни одбор државног дуга: др. Мирко Граховац. У управни одбор: Еразмо Барчић. У одбор за петиције: др. Август Харамбашић. У одбор за библиотеку: др. Буро Шурмин.

са свим противно оној великој и малој господи, који су их сваки час дозивали да »праве реда«, али којима они нису просто ни одговарали, па чак ни солгабирову. Тој је господи ишло у рачун, да се направи перед, па да се војска умеша, макар се и крв пролила, само да могу окривити и затрашити Илијеве бираче. На срећу нису успели.

Ето тако је поштено, чисто и слободно текао избор Беле Талијана. И на такав начин је добио преко 150 српских гласова, али је два пут толико, можда и више остало код куће!

Нико ни помислити није могао, да ће Илију пасти, а још мање са таквом разликом. Сами наши противници су на сигурно држали да ће Илију победити. Већ око 2 сата после подне јурили су сва спахинска кола и сви фијакери на све стране и вукли резерву. Чак су и болеснике из шпитаља доносили! Довели су и пекаре онако, како су радили, са руцама од теста излепљеним.

Мађарска села Врбица, Јазова, Ходич и Моноштор нису праве општине, него засеопи, — како их овде зове »кертиси« — а имају несразмерно много гласова, скоро 200! Ту нема Срба. Они живе засебно; наши их људи не познају. Бадава су нам ту и повереници. Могли су гласати како су хтели. Но једно врло упада у очи, да су они скоро сви до једног гласали, мада су некоји умрли, а не-

У господарствени одбор Јулије Дрохобецки. У одбор за комуникације: Грга Тушман. У одбор имунитетски: др. Ђорђе Красојевић. У одбор за дневни ред: др. Душан Поповић. У инкомпатибилитетски одбор: др. Богдан Медаковић. У финансијални одбор: барун Павле Раух. У одбор за прегледање рачуна: др. Младен Лисавић. У одбор за земаљску одбрану: Буде Будисављевић. У одбор за уређење вода: др. Богдан Медаковић. У одбор за завршне рачуне: др. Анте Бауер. У одбор за споменик краљице Јелисавете: Љуба Бабић Ђилски.

Др. Аугуст Харамбашић изабран је за саборског бележника.

Вести из места и са стране.

Конгрес учитеља у Србији.

Учитељско удружење у Србији прославиће у августу ове год. двадесетпетогодишњицу свога живота и рада. Удружење би желело да ову значајну прославу изведе у друштву свих српских учитеља. Тога ради одлучило је да на дан 6. августа ове год. сазове конгрес учитеља из свих српских покрајина. Управа учитељског удружења позива на овај конгрес и прославу све српске учитеље и учитељице да изволе доћи. Конгрес ће се држати у сали универзитета. Сви који желе учествовати на конгресу нека се изволе јавити главном одбору учитељског удружења до 25. јула ове године.

Програм рада XXIII. учитељске скупштине у Србији и I. српског учитељског конгреса.

А) *Учитељска скупштина.* Чланови учитељског удружења који желе учествовати у раду ове скупштине имају доћи: 4. августа т. год. тачно у 4 часа по подне на конференцију. 5. августа т. год. скупштински рад са овим дневним редом: а) Отварање скупштине, б) избор часништва, в) извештај главног и надзорног одбора, г) предлози, д) предлози управа учитељских друштава и чланова учитељског удружења, њ) решење о буџету, е) избор главног и надзорног одбора, ж) затварање скупштине и раздавање споменице учитељског удружења. Б) *Конгрес српских учитеља.* 6. августа т. год. пре и после подне: а) избор потребног броја председника потпредседника и секретара за конгрес, б) одлазак у цркву, в) кратки реферати о стању основних школа у појединим српским покрајинама, г) разговор о ступању у јачу везу свих српских учитеља ради ширења просвете у српском народу. У вече концерат. 7. августа т. год. разгледање Београда по нарочи том распореду, помен пок. Гавриловићу и полагање венца пред спомеником његовим, који је подигао учитељско удружење на Калимегдану. После подне: Одлазак у Топчидер. У вече: представа у народном позоришту. 8. августа т. год. пре подне: продужење разгледања Београда и појединих културних установа. После подне: Излет лађом у околину Београда. У вече: Банкет.

Душевна својина — и фонограф.

Будимпешташки суд је имао ових дана да реши занимљиву парницу. Имао је да донесе пресуду у ствари душевне својине музичког дела успеле мађарске мелодраме „Јован Витез“-а, и употребе истих

који у Америку иселили! Је ли то могуће? Ако познаје оне безбројне биреше, кочијаше и писаре околних спахија, који скоро сви имају гласа.

И опет: од куда та већина? До сад није никад гласало више од 13—1400, а сад скоро 2000 од 2412 бирача!

Што је било прошло је. А треба ли да очајавамо? Боже сачувај! Ми смо много, врло много добили. Није победио Бела Талијан Победила је свет српског народа. После толико година мртвила, она муњевитом брзином оживе, плану и чуда начини! Она показа и нама и непријатељу нашем огромну снагу нашу. Пред њом се и непријатељ наш мора до земље поклонити. Осим 40 румунских, 14 немачких и 4 мађарска, све ту оно српски гласови, који су на Илију гласали. Толико их још никад није било на биралишту, од кад је овога среза! У тренутку нестале партија, ишчезе омраза, а браћа се нађоше у братском загрљају и преко ноћ, као у баснама, сазидаше град, тврђ, нешробојан — град српски! И да изроди српски не одоше за Голеп планину, и да дође бар половина од оних, који вод куће остодаше, а који су могли доћи, Србин би добио мандат овога среза, да га можда никад више не уступи туђину.

Али добар је Бог — слава му; свестан је Србин — хвала му! Народ се пренуо, одушевио, охрабрио, а многе се издајнице љуто вају

у фонографу без дозволе компонисте. Ствар је у овоме. Поједине песме из „Јована Витеза“ су неки трговци овдашњи и из иностранства присвојили и продавали их на плочицама за фонограф. Компониста Понграц Качох је онда преко свога адвоката поднео тужбу суду, и суд је одмах наредио да се имају те плочице са тим песмама запленити, а сад ових дана је донео пресуду противу једне трговачке куће која је била утужена да те плочице са песмама из „Јована Витеза“ продаје без да има за то дозволу од компонисте. По тој пресуди је утужена трговачка кућа осуђена да има компониста 2 хиљаде круна као штету и све адвокатске трошкове платити. А осим тога су господари исте трговачке куће осуђени на затвор или на 300 круна новчане глобе.

Американске школе.

Американци врло много троше на школе. Држава троши силне милионе на школе. Ко је год у Америци жељан науке, може је што рећи на сваком кораку бесплатно добити. Тамо не похађају школу само деца и они који више науке свршавају — него и људи. Американци имају сјајасет вечерњих школа које похађа раднички свет и у којима можете изучити за чим вас срце вуче. Тако на пр. држава Њујорк није се бојала никаквих трошкова последњих година само да што више школа створи за народ. Године 1904. издаци за школе су повисили за 188 милиона, услед тога што је држава створила и под своју заштиту узела много слободних школа. Сваки ученик у тој државној школи стаје државу по прорачуну 350 круна, а сваки ђак на великој школи (универзитету) стаје 2 хиљаде и 72 круне. Број школа је год. 1903. износио 175 хиљада и 94, а пошео се за годину дана за 6 хиљада 797. У једној школи њујоршког дистрикта служе се са 29 разних језика или дијалеката, из тако разних елемената састављен је ђачки материјал и паметне американце ништа не буни, нити траже као наш „паметна“ Берзевици да децу још у основној школи првом разреду гњави са језиком који не разуме. — Американци отварају свету очи — то им је главна циљ, што рекао Змај „скини ми бабо с чела облаке“ — а нашим повенима је стало до тога да од деце стварају папагаје — и онаке малишане заглупљују.

Брзојави „Застави“.

Стигла 16. маја.

Министарска крива у Аустрији.

Веч. Краљ је примио оставку Хоенлоеве владе. Положај је још увек неразвијен. Гроф Шенборн је изјавио, да се не може примити образовања владе, јер одобрава држање Хоенлојево. Данас ће бити примљен у аудијенцију чешки намесник Куденхове. Пре подне имају све странке посланичке куће збор, да већају о положају.

Делегације.

Веч. На идућем заседавању делегација славенски делегати покренуће велику дебатну ради здравица, изговорених на банкету приређеном у почаст генералу Молтке у. Исто тако и ради управе у Босни и Херцеговини. Најзад ће с погледом на

— савест их гризе. Имају још времена да поправе грехе. За годину или две биће опет избора.

Још нас узноси дивна појава, да су сви свештеници наши — осим два олоша — сви учитељи наши били са својим народом. Тако треба! Ви сте прави пастири и учитељи свога народа и његовога подматка!

Да је до ове давне братске слоге дошло заслуга је наше браће Сирџана и Крстураца, на челу са Ранком Стојковим, Ђором Недељковим, Андријом Петровим, Јашом Шећеровим, Васом Шећеровим и другима. А да је до овог јединственог одушевљења дошло, особату заслугу имају Сирџани Ранко Стојков, Ђора Недељков и Андрија Петров. Они су неколико пута прошли кроз цео срез, соволили и одушевљавали народ и утирали пута нашем кандидату. За њих није постојала ни ноћ, ни киша, ни ветар, ни умор. Мало се спавало, мало одмарало, а много радило. Беше две недеље тешког и уморног рада...

Нека опросте што им баш морадох имена споменути — нисам могао дружичије, кад им се и сам дивим!

Хвала свој браћи нашој, сви смо ми своју дужност чинили и учинили! Хвала свима, слава српској свести! Сад још овако, а ако Бог даде здравља, првом приликом — с победом!

Брату брат.

угарске пралике захтевати промену у заједничком заступству.

Бан Пејачевић.

Будимпешта. Како су хрватскославонски делегати на својој конференцији изјавили, да неће да ступе у никакав додир са „народном“ странком — изјавио је бан Пејачевић, да ће иступити из „народне“ странке. Места управних чиновника ће се споразумно поцунити. Наведене реформе у престолној беседи морају се остварити.

Седница посланичке куће.

Избор делегације. — Програм Векерлове владе.

Будимпешта. Посланичку кућу известио је председник, да ће сутра бирати чланове за делегацију.

Уз опћу пажњу развио је министар-председник Векерле владин програм. Програмни говор: Ми смо примили владу, да бисмо спасли парламентарност, очували уставност, управу и све органе државног живота положили у домољубиве руке. Ми смо очували своја начела, своје политичко уверење, јер нам је задаћа, да подмиримо у првом реду државне потребе. Влада ће поднети предлог за индемнитет, неваке и финансијско поравнање са Хрватском и Славонијом. Влада ће даље спровести изборну реформу, ако буде могуће, са гласањем по опћинама и новом поделом изборних средова. Тиме је завршена задаћа владина. Ну зато, што је ова влада прелазна, и пак је не спречава ништа, да исцелимо наш просветни и економски живот. Ми морамо све спремити у погледу осигурања аутономије муниципија и опћина. Даље ћемо се побринути, да спорна питања решавају независни судови; да се уреди материјалан положај државних и административних чиновника; да се спречи исељавање таким средствима, која ће омогућити живот нашег народа; да се реши питање католичке аутономије; да што раније реши питање конгруе; да се постепено задовољи наређењу XX. зак чл. од 1848. год.; да се спречи умножавање порезе. При народној настави даваће правац „национално“ (мађарско) гледиште; где буде потребно увешће се државна настава. — Говорник још говори.

ПРИПОСЛАН О*).

Дописнику Јакши у земунској „Народности“.

Једва уђох у траг вашем виспремом допису из иришког среза, у којем сте се окрзнули и о моју личност, да ме ваљда опрните пред „цветом“ изборника иришког среза (међу који цвет спадају не само полицаји, серезани него и по неки, не знам чији, шумар), тангирајући моју проповедничку спрему и „чувеност“. Како видим да сте се скрили за име, које сте на знамењу добили, овим Вас часно позивам да ми се правам именом јавате, пак ћу Вас уверити не само о мојем проповедничком дару него и о оним средствима, којима се народ ал' не толико ја, послушно, те оборно нашег, како га Ви навасте, шећерног кандидата. Само ми се јавите ма у којем другом популарнијем листу, јер ја ту вашу „Народност“ једва путем потраге набавити могу.

Марадик, 12 маја 1905.

Јован Чичулић
парох.

* За ствари под овом рубриком не одговара уредништво ни у ком погледу.

ПОЗИВ.

Чланови друштва **Добротвора** позивају се

у ванредну скупштину,

која ће се одржати у уторак 23. маја (5. јуна) ове године у 9 сахати пре подне у великој дворани хотела „Јелисавете“.

Дневни ред:

1. Оверовљење присутних чланова.
2. Отварање скупштине.
3. Предлози.
4. Промена друштвених правила.
5. Избор три члана управе.
6. Избор три члана, који ће оверовити и потписати записник скупштински.

У Новом Саду, 25. априла (3. маја) 1906.

Председништво.

Пошто за промену правила треба да буде на скупштини 20% од свију чланова, молимо г. г. чланове да у што већем броју дођу.

2—3 617

ПОМОДНО-МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА
Луке Ст. Јеоргијевића
у РУМИ

потребује једног солидног самосталног продавца који сервера већ 4—5 година, а говори добро мађарски. Ступити може одмах.

576 3—3

КАД ИШЧЕКУЈУ БЕБУ!

Млади брачни парови, који ишчекују грву бебу, добро би учинили, да се за времена обавесте и то добро о рационалном отхрањивању деце. Дете у нејаком добу му треба најбржије хранити, јер и најмања неправилност у варењу може повући за собом најгоре последице. Нарочито оне матере, које не доје саме своју децу, треба да се особито старају о овоме. Јер као што је познато, врло је тешко доћи до једнаког и нектареног кривијег млека, које треба да замени мајчино млеко, а само имућне матере могу да држе дојкиње. Међу многобројним пак средствима, која служе за отхрањивање одо-

чади, непобитно и лечнички признато Куфеково дечје брашно је од највећег утејаја и у пракси најиспробаније средство. Куфеково брашно као додатак млеку даје храни више и за развијање мишића и костију важније материје, а спречава у стомаку грубо растварање кривијег млека, чиме је дете сачувано од катара у стомаку и цревима. Куфеково дечје брашно не само да има у себи у истом сразмеру храњиве материје као и кривије млеко, но има и биљне беланчевине, чиме је погодноћ храњења му потпуна и моћни су они утисци, који су с помоћу овог извршеног средства постигнути у целом свету. Ну Куфеково дечје брашно није извршено само као материја за храну, него

је, као што је већ споменуто, изванредно драгоцено и као средство за чување особито против катара у стомаку и цревима, који хоће да наступи лети. Па као што је у кући, тако је и при путовању са одојчадима средство ово за храњење врло угодно, јер се лако да очувати и преносити; а даје се употребити и као лековито средство, ако би услед промене млека или поднебља наступиле неправилности у варењу, или ако би се појавио катар у стомаку и цревима. За будуће младе матере врло је значајно, важно, да се за времена обавесте о овом средству, које у случају болести заиста пружа помоћи.

362 1-1

ТРАЖИМ

вештог солицилтатора.

Др. Г. Авакумовић

Земун.

624 1-3

ТРАЖИМ

млађег помоћника

мануфактурно-галантеријске струке.

Потребно знање српског и словачког језика.

523 2-3

А. Николајевић,
Стара Пазова

ТРГОВАЧКОГ ПОМОЋНИКА

који је 20—24 године стар, говори мађарски, немачки и српски и који се потпуно разуме у шпецерајској и мушкој и женској помодној радњи, прима одмах

Фирма Микше Речеји-ја
у Бач-Кули.

286 3-4

ОБЈАВА.

Стављам до знања свима мојим поштованим гостима, да сам рештаурацију

„Зеленог дрвета“

преместио у бившу велику башту, где сам сместио угодан салет, који садашњој сезони потпуно одговара. Моји поштовани гости заиста ће бити изненађени, када и надаље нађу она иста укусна јела, природна пића, те добру и тачну послугу. Потрудио сам се, те сам за поћиште спремио соба у бившем хотелу „Империјалу“, за смештање кола удесио сам прикладне шупе а за коње задржао сам и надаље оне исте стаје.

Све што чиним, чиним да своје госте и надаље задовољим, да не би своје старо место изоставили, те их молим, да ми и од сада посетом својом повеће своје поклањају, да ме потпором својом у садашњем промењеном положају потпомажу, за које ћу им свагда благодаран бити, уз настојање да их у свему задовољим.

Молећи за што многобројнију посету и одзив бележим се са штовањем

Јулијус Принер

гостионичар код „Зеленог дрвета“
у Митровици.

607 1-3

Број 165/1906.

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења упражњених професорских места на овдашњој српској православној великој гимназији расписује се овим стецај за два професора класичне филологије, евентуално латинског и мађарског језика.

Основна глата редовног професора је 2400 К, станарина 560 К, петогодишња повишица 200 К, са законитом поступањем на вишу плату и правом на закониту мировину. Плата суплент-професора је 1600 К без икаква додатка.

Молитељи нека поднесу своје молбенице и потребне исправе потписаној управи до 30. јунија 1906. по нов. кал.

У Новом Саду, 25. маја 1906.

609 3-3

УПРАВА

срп. прав. вел. гимназије.

ОБЈАВА.

Ш. Н.

Част нам је високоштованој публици до знања ставити, да смо нашу

КРОЈАЧКУ РАДЊУ

са најфинијим енглеским и домаћим штофовима преселили и сада се налазимо преко од римокатоличке цркве (трг Фрање Јосифа у г. Фрање Венцл овој кући у Вел. Кичинди.)

Цељ нам је и на даље, да високоштованој публици наш рад на највеће задовољство и по најкупијем фазону производимо.

Особита пажња, тачна послуга и умерене цене

С одличним поштовањем

Којић и Стојков

кројачи.

539 3-3

СТАН ЗА ИЗДАВАЊЕ.

На најлепшем и најживљем месту митровачке нијаце издаје се први спрат (5 соба, ходник, кујна, подрум, шупе и т. д.) одмах или доцније.

Осим тога у истој кући и

ЛОКАЛ

где се сада налази г. Бедричић, касарни.

Локал ће се продужити и модерно удесити. Жеље рефлектаната могу се још у обзир узети.

Стан и локал издају се заједно или сваки за себе.

Понуде и друге упите молим да ми се директно доставе.

Dr. Panaotowitsch

Berlin Nr. 58. Rhinowerstrasse 12.

608 2-3

ТРАЖИМ

бирташа под рачун

за моју гостионицу, који је способан да води добру кујну а да своје госте вељано послужи нека се обрати на

Ђоку Петровчанина
у Чуругу.

625 1-3

ПОМОДНО-МАНУФАКТУРНА РАДЊА

К. СИМОВИЋ

У БЕЛОЈ ЦРКВИ (Fehértemplom)

потребује једног старијег помоћника, који 15. јула може ступити и једног млађег, који 15. јуна може ступити. Првенство имају они, који су добри продавци и солидног владања.

560 3-3

ТРГОВИНА ШПЕЦЕРАЈА И ДЕЛИКАТЕСА

Марка Јовановића

У ПАКРАЦУ

потребује једног старијег помоћника, вештог детајлисту (20—25 год.) Захтева се знање српског, немачког и мађарског језика; вешти излог аранжери имају првенство. Ступање најдуже до 15. јуна о. г. Понуди има се и фотографија приложити. 611 2-6

ГЛАВНИ ДЕПО ПРАВОГ

ШТАЈНБРУШКОГ ПИВА

ЂУЛЕ БАУЕРА

НОВИ САД, Успенска улица бр. 5.

упозорава сваког, да се само код њега може добити у флашама

613 1-

ПРАВО ШТАЈНБРУШКО ПИВО

прве уг. деоничарске штајнбрушке пиваре, као и

ПРАВО БУДВАЈСКО ПИВО

из светског познатог будвајског прастарог извора грађанске пиваре, која је 1795. г. у Будвајсу основана. Право штајнбрушко, као и право будвајско пиво, познаје се не само по вignetу (цедуљи на флаши), него нарочито по запушачу на коме се налази жиг: Bauer Gyula.

ПРИМА:

Улоге на књижице по 4%, „недељне улоге“ по уделу 50 потура недељно са 4%.
Порезу на камату плаћа сам завод.

511 5-

Основана 1870. године.

СРПСКА ЗАДРУГА

ЗА МЕЂУСОБНО ПОМАГАЊЕ И ШТЕДЊУ

У НОВОМ САДУ,

Ћурчијска улица број 6.

Основана 1870. године.

ИЗДАЈЕ:

Зајмове на менице, обвезнице и на непокретно имање под најповољнијим условима.